

Orbán négy teljes évet várt a kocsiátalásra. Kitartóan, némán, egy szerzetes türelmével. És keserűen fortyogó gyűlölettel a világ valamennyi autótulajdonosa iránt. Pedig ez a négy év igazán semmi... Semmiség ahhoz a tíz évhez képest, amennyi idő alatt a kocsi árát gyűjtötte össze. Mennyi lemondás! Mennyi remény, mennyi elfojtott idulat, bizakodás! De érdemes volt.

Ezen az aranyfényű, koraósi délutánon végre ott csillogott szeme előtt a halványzürkere lakkozott vadonatúj kocsija, a legfrissebb rendszámmal, antennával, rádióval. Króm lécein, mint megannyi tükörben, ott ragyogott az egész világ! S amint belebújt, a mattfényű üvegablakok elhatárolták Orbánt az egész világtól, csak szelíd, simogató visszfényt engedve be mindannak, ami oly szorongatóan nehezedett rá.

S amikor elindult, amikor a tér, a távolságok, a színek esodálatos kavargásban vették körül! Mintha új életre született volna ebben a pillanatban. Néhány perc alatt kiért a város háza közl. Nem volt gyakorlott vezető; bár öt éve szerzte a jogosítványt. Kevés alkalmat nyílt az autózásra. Nem kért kölcsön kocsit senkitől, hiszen jól ismerte a közmondást: fogkefét, autót, feleséget... S ezt az iratlan törvényt, amely annyi megalázó, fájdalmas pillanatot szerzett neki, most, hogy életében először, saját kocsijából pillantotta meg az országút napsütötte, végtelenbe futó betoncsíkját, diadalmos örömmel tette magáévá. Már a legelső kilométeren megfogadta, hogy kincseit senkinek, de senkinek nem adja kölcsön! Úgy fog a kérelmezők arcába nevetni, ahogy az övébe nevettek volna valaha...

Ezt a fekete ébenfényben csillogó volánkarikát, ezt a tenyérbemászó sebességváltókart, ezeket a szűz-érintetlen kapcsolókat, ezeket a sokáig csak reménytelen messzeségből csodált műbőr üléseket nem érintheti idegen kéz.

Már sehohol a város, sehohol a köregeteg, amely a hivatali munkát, a hétköznapi taposómalmát, örök és kielégíthetetlen vágyakozásokat jelentett Orbán számára, amióta csak élt... A főnök félelmes, szemüveges tekintetét, a határidőket, a levonásokat, a törlesztéseket, a kollégákat, az irigységet, a haragosokat, a gyöttrő kisebbségi érzést. De most végre mindentől és mindenkitől megszabadulva, szinte úszott a horizont felé. Sehohol semmi más, csak napsütötte erdők, mezők, dombok, síkságok...

Nem sokára lefékezett, az útszélre kanyarodva, egy sohasem látott vidéken. Leállította a motort, és hosszan szorongatta tenyerében a slusszkulcsot. Újra meg újra saját kövérkés, piszeorrú arcára bámolt a visszapillantótükörben, mintha kívülről látta volna most önmagát, a többi ember szemével: bámulattal és irigységgel. Nem, most már soha többé nem lesz magarahagyatva, magába börtönözve. Újjaival végigtapogatta a kárpitot, az üléseket, a sebességmérő csillogó livegkorongját, a kapcsolókat, a pedálokat. Bedugta, kihúzta, megint bedugta, megint kihúzta a slusszkulcsot... Szinte lihegett a gyönyörűségtől, olyan mérhetetlenül boldog volt. Hány év, hány hónap, hány nap és hány óra pergett a semmibe, emésztő lassúsággal, amíg ez a pillanat végre elérkezett!

A kocsi rádióból régesrégi, csodaszép melódiák áradtak. Minden az övé, minden, minden... A kocsi az utolsó fillérig kifizetve, biztosítva. És ő kivett három, régóta tartogatott

szabadnapot, hogy bejárassa, hogy megismerje, hogy összenőjön vele. Végképp megmámorosodva kiszállt a kocsiból, s végigtapogatta a lakkozott bádogtestet, a lökhárítókat, a reflektorok okosan figyelő szemét. A süllyedő nap bíborfényt szórt a megvalósult álomra.

Aztán visszazárt a kocsiba, és továbbhajtott. S mind jobban megittasulva az alatta rohanó földfelszíntől, a semmitől se korlátozott mozgás örítő varázsától, egyre sebesebben hajtott. Félzemeivel figyelte a sebességmérő mutatóját, hogyan kúszik számjegyről-számjegyre... Nyolcvan, kilencven, száz, százötven, százhatvan... Mintha az ember megszabadulna saját teste annyiszor megutált súlyától is. Félkezével fogta a kormányt, így gyűjtött cigarettára. Saját arcába mosolygott a visszapillantó tükörben. Aztán szomjasan újra az úttestre. Még mindig gyorsíthat, még bírja a motor!...

Már közeledett a Balaton-vidékhez. Túlságosan nagy lett

Lugossy Gyula

Az új kocsi

a forgalom. Orbánt zavarta a sok autó, inkább elkormányozta a kocsit egy másik irányba. A széles betonon újra dombok, erdők között futott, a távolban valahol egy vár bukkant fel az egyik dombtetőn. A nap elérte a horizontot, és lángoló fényekkel lövellte tele az égboltot. Sehohol egy jármű, sehohol egy emberi lélek... Csak az örökös elforduló földfelszín, a messi fúto egyenes betonsáv. Hát nem a végtelen szabadság-ez? Orbán nyilegyenesen haladt a kocsival, mozdulatlanul tartva a kormányt. Nem nézett semerre, csak az útra. Végtelen idő, boldog idő telt már el az indulás óta.

Amikor egyszer csak valami furcsa történt. Valami megmagyarázhatatlan. A kocsi jobbra lendült a farával, mintha motorcsónak lenne, és oldalt ragadná a hullámok. Orbánt nem hagyta el a lélekjelente. Finoman balra húzta a kormányt, hogy visszavigye a kocsit az út közepére. De az akkor még veszedelmesebben csúszott az út szélére, a fehérre meszelt kőcövek felé.

Orbán halálos hideget érzett a torkában. Tudta mit kell tennie, kormányzott is, de a kocsi nem engedelmkedett. Hirtelen megperdült a tengelye körül, és háttal fordulva a menetiránynak, Orbán újra megpillantotta azt az útszakaszt, amelyen eddig jött, az erdőszélt, amelyet pár pillanattal hagyt el. Felordított, és eszeveszetteen csavarta a kormányt, hogy visszaforduljon, de a kerek ekkor már ellenállhatatlan erő ragadta ki a kezéből, örülten csattant valami, s a gromrába, gerincébe hatolt... Már nem látott semmit. Mintha iszonyú kalapácsütések csattognának a kocsi főrékeny bádogtestén, mintha ellenállhatatlan erő emelné fel, dobna, forgatná, taszítaná mint egy pelyhet... Orbánt össze-vissza dobálta a kocsi belsejében, megszűnt a fent, a lent, a jobbra, a balra... Aztán hirtelen csend és mozdulatlanság. Magához tért. Talán csak néhány pillanattal telt el, hiszen furcsa közelségből jól látta a nap bíborfényét a fűtőmezen.

Amint visszanyerte az öntudatát, fel is kiáltott, eszelős rémülettel. A kocsi szűk belseje megszászszorozva verte vissza ezt a magányos hangot. Végképp feleszmélt, és megértette, hol van... Hanysatt feküdt az összetört üléseken. A kocsi mélynyezetéről hatalmas horpadás meredt a szemébe. Derekába vad fájdalom hasított, de tudta, hogy sérülése nem komoly. Még egyszer felkiáltott, rémült megkönnyebbüléssel.

Kibámult az ablakon. A kocsi félredőve állt, de a kerekain, pontosan az útmenti árokban, bizonyára jónéhány buk-fenc után. Odafenn a töltesen az országút, a fehér cöveksor, időnként elszárgul egy-egy autó, csak fényes villanásokat látni... És köröskörül a mező, valamiféle szántóföld, távolabb az erdőszél mintha integetne a halványuló napfényben. Madarak keringenek, szellő mozgatja a fűszálakat. Csend és mozdulatlanság, ember sehohol. Orbán észbekapva megpróbálta kinyitni az ajtót. Először az egyiket, aztán a másikat. De nem sikerült. A baloldali összehorpadt, a jobboldalira félig rádőlt a kocsi. Ekkor gyorsan letekerte az ablakokat. De hiába próbálkozott, egyiket sem fért ki.

Várt, hátha észreveszik az országútról. De nem vette észre senki. A rádió nem szólt, hiába kapcsolta be, a motor nem gyulladt be... Orbán egyedül maradt, rettenetesen egyedül. A nap egyszer csak eltűnt a horizont mögött, s a vidéket elborította a szürkület és a hűvösség. A félelem hullámokban támadta Orbánt. Újra meg újra próbálkozott az ajtókkal, de hiába. Végül öklével verte a bádogfalat, a tetőt, a szélvédőt. Fogoly lett. Aztán elvesztette a fejét, azt se nézte már, hová út, tájékozva, szorongva, dühöngve, kiabálva és sírva... Hiába, nem jött senki. Honnan is jött volna? Csak a sötétség sűrűsödött könyörtelenül, mintha végtelen mélységű tengerbe süllyedne alá az egész földfelszín. Odafent felragyogtak a csillagok, előbújt a hold... Áthatóan finom fücsökzizegés áradt mindenhonnan. Aztán bagolyhugóság, békabrekegés, távoli, öblös, viszolyogtató hangok...

Közeledett az éjszaka. És le is szállt az éjszaka. Semmi sem történt. Orbán dideregve, megdermedve, elhagyottan gubbasztott abban a bádogroncsban, amit délután még autónak neveztek. Átláthatatlan feketeség vette körül. És vérfagyasztó, a képtelennél is képtelenebb mozdulatlanság.

Valamikor felvirradt. Valamikor rá is találtak Orbánra a következő nap folyamán. Egy darus autó kihúzta a roncsot az országútra, és feszítővassal felnyitották az ajtaját. Orbán kímászatott végre a börtönéből... Hazaszállították a roncsot, az emberek az utcán megbámulták és ujjal mutogattak rá. Jobban megbámulták, mint újkorában...

A biztosító és a szerviz kisütötték, hogy a bal hátsó gumifektetet kapott. De az is lehet, hogy gyári hiba okozta a balesetet. Orbánnak minden kárát kifizették. Vadonatúj kocsit kapott, megszólalásig hasonlót az elsőhöz. O azonban tudta, egyedül ő tudta, hogy ez már nem az a kocsi, ez már nem az a szerelem. Nem erre vágyott, nem erről álmodott. Feléje sem tudott nézni jó ideig. Hogyan is felejtethetné el azt a délutánt, azt az éjszakát? Sok, nagyon sok időnek kell még elteltie, amíg újra rászánja magát, hogy beleüljön... De meglehet, s lelke mélyén attól is tart, hogy soha többé nem lesz képes a magáévá tenni... Úgy, mint egy igaz vezető, egy igazi férfi.

Könyvespölc

Magyar szó Szlovéniából

„A szlovéniai magyarság kulturális magarátalásának és kibontakozásának tárgyi bizonyítékai ma már számottevők” — szögezi le a Tavaszvárás elé írt magvas kis bevezető-eszszéjében Palkó István. S a Tavaszvárás Szunyog Sándor, Varga József és Szomi Pál jugoszláviai, pontosabban szlovéniai magyar írók nemrég Muraszombaton — megyénk szomszédjában — megjelent antológiája maga a legjobb bizonyíték Palkó István állításához, bár sorolhatnánk tovább a bevezetőben is felemlített más, magyarnyelvű irolalmi kiadványokat, amelyekkel a Mura menti magyar lakosság kulturális fejlődését, hagyományainak ápolását segítik az itteni hivatalos szervek.

Ez az antológia — és a többi, nálunk bizony alig ismert szlovéniai magyar kiadvány — azért is jelentős, mert ez a táj meglehetősen távol esik a jugoszláviai magyar kultúrközponttól, a számottevő irolalmi-művészeti tudományos életű Vajdaságtól. Eddig igazából csak a szlovéniai magyar nemzetiségű legismertebb költőjéről, Vlag Jajrosról hallhatott a magyar olvasó. A Szunyog—Varga—Szomi harmas antológiája azonban sejteti, hogy a magyar irolalmiság e szigetén más figyelemre méltó tehetségek is alkotnak. S ha a táj sajátosságai folytán ezek az írók munkásságukkal nem is szólhatnak bele a mai, magyarnyelvű irolalom fősodrának alakításába, műveik helyi jelentősége annál nagyobb. Akikhez szólnak: a Mura menti magyar ember. Mindhárom alkotó arra törekszik, hogy az itt élő magyarság életének hétköznapijait rögzítse, természetesen nem csupán egyszerű krónikásként, hanem tudat és emberformáló, kultúra őrző módon; vagyis — Szunyog Sándor olykor az egyén belső titkaiba merül, jobbra magány-írlását leszámítva — egy kollektív ihletű és szándékú irolalom képviselői a Tavaszvárás alkotói.

Varga József

Az októberi fény

Az őszi ködben robbantál ki a néma tájból, s mint reflektorok fénye, törted a szürkéséget.

Mögötted piros hajnalok vörös kontya bomlott s véres hangoddal félrázd az alvó világot.

Szíkraid hamar lángot fogtak a munkásszívben: s övék a jövő, ha szívük bátor, egyet akar!

Szunyog Sándor

Rád gondolk

Rád gondolk, amikor a dombról lehall a kő ablakomon sötétben betör az est.

Rád gondolk, amikor a harang szól, kong és szelek szárnyán nyargal a hangja, besurran szobámba, a sarokba a pókhálóhoz, zúg a fal, remegnek a képek, a pusztá magánytól kihül szemem fénye.

Ha a mellékelt műveket olvasva stírális, nyelvi meglepetések érik az olvasót, az esetleges fenntartások eloszlatásához jó kulcs lehet Palkónak az alkotók helyzetét jellemző néhány sora: „Az itteni irolalom... nemcsak jellegeben népköltési, hanem funkciójában is, S ez adja meg társadalmi jogosultságát, sőt szükségességét is. Hisz olvasó közönsége nagy többségben olyan nyelvi szinten van a két-nyelvűség hatására, hogy a mondatok grammatikai épségét sem mindig birtokolja nyelvünk szemlében és normái szerint. Világos, hogy ebben a mezőnyben az íróknak-költőnek modus vivendi kell találnia önmaga tehetsége, igénye és olvasói adott állapota között.” Mindez egyben utal arra is, hogy a szlovéniai magyar irolalom az utóbbi években kezd kiteljesedni, s teljesítményeinek első számú mérceje a társadalom adott helyzetéből következő gyakorlati célok szolgálata.

A lendvai Szunyog Sándor három ciklusba gyűjtve több tucat verset közöl a Tavaszvárásban, aminek címe is költeményeihez kapcsolódik. Ezeket a szerelem, a táj, a magány és a világ hangjaira, képeire való figyelés ihlette, s valamennyi témakör szolgál néhány emlékeztető, szép alkotással — ugyanakkor vitatható megoldással is — bizonyítva a szerző jelentkezősének értelmét. Varga József harmójuk közül a legkollektív hangú szerző, aki zsáner-vázlatokon, gyermekverseken túl szüntelenül társai, az itt élő magyarok és szlovének, horvátok mindennapi életből fakadó közös gondolatait kísérli meg összegezni; talán a formai biztonság még nem éri el mindenütt mondanója kiérleltetésének szintjét. Szomi Pál rövid prózai vázlatai amolyan művészi helyzetjelentések a szlovéniai magyarok hétköznapijairól, s a népies-realistika közlésén túl nála már felfedezhető egy magasabb fokú árnyaltabb kifejezés-problémakörű íróiás kibontásának szándéka.

Tavaszvárás — ezt a címet adták közös könyvecskéjüknek, amelyet felfedező örömmel végigolvasva ezután már magunk is várjuk némes munkálkodásuk további mérőföldköveit.

Kustár Zsuzsa: GÖCSEJ

Egy tett a célért:

Épül a csapi cigánykollégium

Régóta vajdó, megoldásra váró gond megyénkben a cigány tanulók helyzetét. Különösen nagy feladatot jelent ez a nagykanizsai járásban, ahol egyes községekben az iskolakötelesek jelentős százaléka cigány gyermek. Néhány év múlva a járás munkaképes lakosságának is számottevő hányadát alkotják, s nem lehet figyelmen kívül hagyni őket a munkergazdálkodás, a gazdasági feladatok megoldása szempontjából sem. A cigánygyermek iskoláztatása, és egyáltalán hasznos állampolgárrá való nevelésük mindeddig megoldatlan. Volt már sokféle kísérlet. A kínáló megoldások közül a legelfogadhatóbbnak cigány kollégium létesítése látszik, hogy környezetükből kiemelve gondos, szakszerű oktatásban, nevelésben részesülhessenek a legtehetségesebb gyermekek. Az ötletet tett követte, s a napokban megkezdődött a javítási munka Csapiban egy olyan épületben, amely átala-gyermekek iskoláztatása, és

a célnak. Az átépítéshez másfél millió forint áll rendelkezésre, s ebből az összegből kívül-belül tatarozzák az épületet, bevezetik a vizet. A berendezéssel kapcsolatos elképzelés: a kollégiumoktól lecsereleendő bútorokkal rendezik be az épületet, amelynek építésébe besegít Galambok a szükséges téglá értékével és az utépités költségeivel, Zalakomár pedig mintegy nyolcvan-százezer forinttal.

A tapasztalatok szerint nem lesz akadálya a kollégium berendezésének. Különösen Galambokon talált megértésre a gondolat. Zalakomárban viszont további felvilágosító munkára van még szükség, hogy fenntartás nélkül engedjék a szülők a kollégiumba azokat a gyermekeket, akiket tehetségük arra alkalmassá tesz.

Elkészülte után a kollégium hatvan gyermek fogadására, ellátására lesz alkalmas, később azonban lehetőség lesz a bővítésére. Az építési munkálatok a tervek szerint áprilisban fejeződnek be.

Lázár Tibor

Sírni

Ostorként csaptak hátamra a szisszenő szavak éles jajai, s a kényszer izzó koronája Szégyent égetett belém, hogy porrá váljon minden indulat, hogy ne szeressen többé senki sem, hogy tengerré vált szemembe nézek, hogy indulatos szerelmem szememben lássam, s aztán levessem magam a földre és sírjak.